

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. אף מתנתו כיון דאמר תנו אף על גב דלא קנו מיניה.....1
- ב. מה מתנה ישנה לאחר מיתה.....3
- ג. ומתנת שכיב מרע במקצת בעיא קנין ... דמצוה מחמת מיתה הוא ... דלא בעי קנין4
- ד. חמרא לא קאמר דמי חמרא לא קאמר מחמרא קאמר ... מחמרא כדי לייפות את
בחו 6
- ה. מי שהיה מושלך לבור ואמר כל השומע את קולו יכתוב גט לאשתו הרי אלו יכתבו
ויתנו ... כשראו לו דמות אדם ... דחזו ליה בבואה דבבואה.....7
- ו. בשעת הסכנה כותבין ונותנין אף על פי שאין מכירין.....8
- ז. הבריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לשחק בה.....8
- ח. מעשה בבריא אחד שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת אמר רשב"ג
אם מעצמו נפל הרי זה גט אם הרוח דחתו אינו גט.....9
- ט. הילכת' משוו אינשי ברא שליח' במקום אבא.....10
- י. אמר לשנים תנו גט לאשתי או לשלשה כתבו גט ותנו לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו ...
שאפי' אמר לב"ד הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי שילמדו ויכתבו ויתנו.....10
- יא. אמר לעשרה כתבו ותנו גט לאשתי אחד כותב ושנים חותמין כולכם כתבו אחד
כותב וכולם חותמין לפיכך אם מת אחד מהן הרי זה גט במל'.....10
- יב. הלכה כר' יוסי דאמר מילי לא מימסרן לשליח ... ומודה ר' יוסי באומר אמרו ומי
מודה ר' יוסי באומר אמרו.....13

דף סו.

א. אף מתנתו כיון דאמר תנו אף על גב דלא קנו מיניה

אמרו חז"ל¹ שמתנת שכיב מרע, אינה צריכה קנין באחד מדרכי הקנאה
שצריך במתנת בריא, אלא בדיבור או בכתיבה לבד קונה המקבל, שדברי

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ רנ א, כדי שלא תטרף דעת החולה שאינו יכול לעשות קנין המועיל בכל דבר, וחושש שלא יתקיימו דבריו שמצוה, ולכן תיקנו שבדיבור בלבד ה"ז כקנין גמור, וכתב בכנה"ג בשם שו"ת לחם רב סימן רו שאפילו לא אמר השכיב מרע לתת, אלא ששאלו אותו אם רוצה לתת לפלוני ואמר הן, ה"ז כדברי שכיב מרע, ומשמע מדבריו שצריכים לשאול אותו באחד מלשונות המועילים במתנת שכיב מרע, כמ"ש בפרק יז, וכתב עוד בשם התרוה"ד דה"ה אם אמר שמבקש מזורשיו שיעשו כך וכך בנכסיו, ה"ז מתנת שכיב מרע.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

שכיב מרע ככתובים בדברים שצריכים כתיבה, וכמסורים דמי בדברים הצריכים מסירה. ולכן אם אמר תנו נותנים, למרות שלא עשו על כך קנין ולא נכתב עליו שטר.

החולה שאינו יכול להלך על רגליו בשוק², והרי הוא נופל על המטה, הוא הנקרא שכיב מרע³, והחולה מסוכן שקופץ⁴ עליו חולי פתאום והכביד עליו חוליו, דינו כמצוה מחמת מיתה⁵.

וכן היוצא בקולר כלומר שמוציאין אותו להרגו עפ"י מלכות דינו כמצוה מחמת מיתה, ויש אומרים⁶ שה"ה במפרש בים והיוצא בשיירא. שכל אחד מארבעתם אלו הוא טרוד ובהול מאד מפחד מיתה כי קרובה היא עליו, לפיכך סתם צוואתו ודבורו כמצוה מחמת מיתה, והרי דבריו ככתובים וכמסורים דמו, ומקיימין אותם אם מת, ואם ניצל ובא או עמד אפילו במקצת, ואפילו קנו מידו חוזר כדין כל מצוה מחמת מיתה.

וי"א⁷ שהמפרש בים ויוצא בשיירא דבריהם ככתובים ומסורים משום שהרבה יוצאין להשתקע ונותנים מספק שמא ישתקעו שם, ולכן כשחוזרים, חוזרים גם ממתנתם, אפילו במקצת ובקנין. ולא אמרו במפרש בים ויוצא בשיירא אלא משום שמא ישתקעו שם ולא יחזרו⁸, אבל לא משום שהולכים למקום סכנה, ולפיכך נראה לשיטה זו

כתב בכנה"ג סימן רנ הגה"ט אות טו שלא תיקנו דברי שכיב מרע ככו"מ אלא כשאנו חב לאחרים, אבל כשיש לו חובות אינו יכול לתת במתנת שכיב מרע ולהפסיד לאחרים, וצ"ע.

² שו"ע ונו"כ שם ה

³ והרמ"א שם סובר כדעת הרא"ש דדוקא בג' ימים ראשונים של החולי נקרא שכיב מרע, אבל לאחר ג' ימים דינו כמצוה מחמת מיתה. ואכמ"ל.

⁴ שו"ע ונו"כ שם ה

⁵ אף בג' ימים ראשונים ויש חילוק בין שכיב מרע למצוה מחמת מיתה לענין מתנה במקצת

⁶ בשו"ע ונו"כ שם והוא כדברי הר"ף והרמב"ם, משום דגבי נט אמרו שדינם כמסוכן ודעתם מיטרפת, והרא"ש חולק במפרש ויוצא בשיירא, וסובר דלא ילפינן מנגמ, דאד"נ דבהילי מחמת דרכם ולא גמרו דבריהם, אבל לענין מתנתם לא מסתבר, שהרי מדעתם יצאו ודעתם לחזור, ומ"מ ביוצא בקולר מודה הרא"ש, שאין לך מצוה מחמת מיתה גדול מזה. וכתב בערוה"ש שלא חלק הרא"ש אלא לענין מתנה במקצת שאין דינו כמצוה מחמת מיתה, אבל במתנה בכולה מודה שדינו כשכיב מרע.

⁷ הנ"י כתב בשם הר"י יונה לפרש דעת הר"ף והרמב"ם משום שהרבה יוצאין להשתקע ונותנים מספק שמא ישתקעו שם, ולכן כשחוזרים, חוזרים גם ממתנתם, אפילו במקצת ובקנין.

⁸ ובנה"מ ס"ק יב מפרש בדעת השו"ע עפ"י סברת הר"י יונה דלאו לכל מילי חשיב כמצוה מחמת מיתה, דלא חשיב כמצוה מחמת מיתה אלא משום דלא גמר ומקני אלא לאחר שיחליט אם ישתקע שם, ולפי"ז אם עשו קנין המועיל לאחר זמן כגון בשטר, הוי קנין גמור ולא בעי יפוי כת, ודוקא במקום שנמר הקנין הוא לאחר מיתה יש לחוש לכך משום דאין שטר לאחר מיתה, ולכן בעינן יפוי כת, אבל בשעשו קנין שאינו תופס לאחר זמן, כגון קנין סודר דאמרינן הדר סודר למאריה (עי' פרק ז), אף במפרש ויוצא בשיירא בעינן יפוי כת, כדין מצוה מחמת מיתה, שהרי אין דעתו להקנות אלא לאחר זמן, וכן לענין אם חזר יכול לחזור ממתנתו, כדין מצוה מחמת מיתה, ועוד מדיק הנה"מ מדברי הר"י יונה, שאם היה קנין בשטר וחזר קודם שהחליט להשתקע, ואח"כ

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

שההולך למקום סכנה ואינו יוצא חוץ למדינה, או אפילו חוץ למדינה אלא שיוצא לעסקיו וברור שאין דעתו להשתקע, אין דינו כמצוה מחמת מיתה⁹.

וכל זה¹⁰ אינו אלא כשצוה סמוך ליציאתו, אבל אם צוה ימים קודם דינו כבריא לגמרי. וכל זה בשכיב מרע, מסוכן, יוצא בקולר, מפרש, או יוצא בשיירא, אבל אדם בריא, האומר לחבירו בדיבור בלבד שדי נתונה לך או תהא נתונה לך לא קנה¹¹, אלא אם כן קנו מידו.

נחלקו הפוסקים¹² באמר תן לפלוני מתנה אם הוא כאומר זכה, ואף לדעת הפוסקים דהוי כזכי¹³, היינו דוקא כשנותן לו עתה החפץ ואומר לו תן לפלוני, אבל אם היה כבר החפץ ביד השליח שלא ע"ד לקנות לפלוני, ואח"כ אמר לו הנותן תנהו לפלוני לכו"ע לא קנה¹⁴.

ואפילו אמר לשנים כתבו ותנו שדה לפלוני, כל שהנותן חי ולא כתבו או שכתבו ולא נתנו יכול לחזור¹⁵, ואם לא חזר כותבין ונותנים לו, ואם מת קודם, אין כותבין ונותנים¹⁶.

ב. מה מתנה ישנה לאחר מיתה

נשתקע שם שאינו יכול לחזור, דהוי כמקנה על תנאי אם ישתקע, וכיון שלבסוף נשתקע חשיב כנתקיים התנאי ונתקיים הקנין למפרע, אבל אם לא היה קנין אלא שקונה מחמת תקנת חז"ל אפשר שלא תיקנו אלא שיחול לאחר שגמר בדעתו להשתקע, עיין שם.

⁹ פתחי חושן חלק ח פרק מז הערה ז

¹⁰ בספר ארץ חיים סימן רנ בשם שו"ת אבקת רובל סימן ככד דדוקא ביום או יומיים קודם אבל לא קודם לכן, ועוד משמע מדבריו דצריך שיזכיר בשטר המתנה שעומד לצאת לחז"ל, והביא שכן הסכימו מרן הב"י וגדולי דורו לפסק זה, עיין שם. וכן ערוה"ש שם

¹¹ רמ"א חו"מ רמה א, שאינו קונה בדיבור.

¹² שו"ע ונו"כ חו"מ רמג ג, קבה ו כתב בדיעה ראשונה (והוא דעת ר"ת) דתן אינו כזכי, וכל זמן שלא הגיע ליד המקבל יכול לחזור (נראה דלענין עני לכו"ע גם תן כזכי, ולא מצאתי), דלשון תן לא עדיף מהולך (וכתב הש"ך שם שאפילו הגיע למקום המקבל, ואפילו נתן לו מקצת המתנה יכול לחזור), ובסעיף ז שם הביא המחבר בדיעה שניה (והוא דעת הרמב"ם והרמ"ה) דתן הוי כזכי במתנה, שלא מיעטו אלא לשון הולך, עי' בב"י שם.

¹³ ושונה מהולך שאינו כזכי במתנה כמו שהתבאר לעיל דף יד. דתן הוי לשון מבורר

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ז ואפילו תופס החפץ בידו בשעה שאמר לו, לא מהני (אלא במעמד שלשתן), כיון שלא בא לידו מתחלה לשם כך, וכפי המבואר בסמ"ע להלן, ה"ה אם החפץ בחצירו לא קנה, וכ"ש הוא מבידו, ועי' בקצה"ח סק"ד שמצדד לפרש דדוקא בנט בעינן שמוסרו לו עתה משום דאל"ה הו"ל כטלי גיטך מע"ג קרקע, משא"כ בממון אם תן הוי כזכי מהני אפילו כשאינו מוסר לו עתה, אבל הפוסקים לא חילקו בכך.

¹⁵ שו"ע ונו"כ רנ כד

¹⁶ דאין שטר לאחר מיתה, ונראה שאפילו מת בין כתיבה לנתינה ה"ז כשטר לאחר מיתה, ועי' פת"ש סק"ז, וסיים בשו"ע אא"כ קנו מידו, והיינו שאם קנו מידו אינו יכול לחזור, שכבר זכה משעת קנין, ומ"מ יכול לחזור מהשטר. פתחי חושן חלק ח פרק מז הערה נד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אף על פי שמתנת שכיב מרע הוא קנין¹⁷, אין המקבל זוכה אלא לאחר¹⁸ מיתה. ויש אומרים¹⁹ שבמתנת שכיב מרע כשימות, חל הקנין למפרע משעת נתינה, ומ"מ אין מוסרין ליד הזוכה עד לאחר מיתה.

ג. ומתנת שכיב מרע במקצת בעיא קנין ... דמצוה מחמת מיתה הוא ... דלא בעי קנין

לא אמרו²⁰ במתנת שכיב מרע שקונה בלא קנין, אלא כשנתן כל נכסיו ולא שייר לעצמו כלום²¹, אבל אם שייר לעצמו מקצת נכסיו שלא נתן²², דינה כמתנת בריא²³ שאינה נקנית אלא בקנין, ואפילו מת מחליו לא קנה בלא

¹⁷ שו"ע שם ונו"כ רנב א

¹⁸ שמתנתו שנתן השכיב מרע או בריא בעצמו שיקח לאחר מותו אדם חביב לעצמו וגומר בדעתו שלא יחולו קנינים אלו עד אחר יציאת נשמתו כי כל עוד רוח נשמתו באפו מקוה שעוד יש תקוה שיעמוד וישארו הנכסים בידו עכ"ל הסמ"ע שם ב. שם ועיין באה"ט א

¹⁹ דעת הטור חו"מ קכה שמתנת שכיב מרע זוכה לאחר מיתה למפרע, והב"י הקשה עליו, עיין שם מ"ש בזה, ונראה שאף לסברת הטור, כיון שהזוכה ממש אינה אלא לאחר מיתה, אף על פי שכשזוכה זוכה למפרע, מ"מ אלה שזכו בשעת מיתה ממש, קודמין לו. ובפרישה הסביר דברי הטור דכיון שאין שום קנין אלא מכח תקנת חז"ל שיהיו דבריו בקנין, ע"כ אמרין שאם ימות איגלאי מילתא למפרע שדבריו מחיים קיימים, אבל באמת אין הקנין חל עד לאחר מיתה, שהרי אין דעתו ליתן מחיים, ומהאי טעמא יכול לבטל המתנה וליתן לאחר. ועיין בקצה"ח סימן רנ סק"א כתב ליישב דברי הטור

²⁰ שו"ע ונו"כ שם רנ ד

²¹ שיש אומדנא שלא גמר להקנות לו אלא אם ימות, דחזקה שאין אדם נותן כל אשר לו לאחרים והוא יחזור על הפתחים, ועי' שו"ת מהר"ש ח"ח סימן קלד בדין שייר לעצמו שט"ח שאינו יכול לזכות בו אלא בשבועה, ועי' אור שמח פ"א מה' זכיה שדן בכתב כל נכסיו ושייר ס"ת, אם חשיב שיוור, עיין שם בצדדים לכאן לכאן.

²² כתב בנה"מ סק"ט שמתשובת הרא"ש (כלל עה סימן ג) משמע שאם היה חייב לאחרים כנגד מה ששייר דלא חשיב שיוור, ואילו מדברי הנ"י משמע דאפילו באופן זה חשיב שיוור, וכתב הנה"מ דלשיטתם אזלי, שלדעת הרא"ש להלן דבעינן כדי פרנסתו ונמצא שאם הבע"ח יגבה את השיוור לא ישאר לו כלום, אבל הנ"י אזיל בשיטת הרי"ף דבכל שהו חשיב שיוור, וביאר הסמ"ע שבכל דהו יכול לפעמים להשתכר הרבה, ולפי"ז לא מיבעיא אם עדיין לא הגיע זמן פרעון החוב, הרי יוכל עד זמן הפרעון להשתכר הרבה, ואפילו הגיע זמן הפרעון, מ"מ סובר שיוכל להשתמט קצת מלפרוע עד שירוויח קצת ומאותו קצת ישתכר הרבה, עיין שם, ועי' קצה"ח סימן צט סק"ו, וגם בחידושי רעק"א הביא מחלוקת זו דהרא"ש והנ"י, ועי' בהנהגות חכמ"ש שמסתפק בזה, וכתב סברא אחרת, דאע"פ שחייב אותו שיוור, אפשר שיפייסנו וימחול לו.

²³ שצריך קנין המועיל בכל דבר כדינו, דכיון ששייר שוב ליכא אומדנא שמחמת מיתה נתן, וה"ז כמתנת בריא, ובסמ"ע ס"ק בא הוסיף דא"כ היה נותן כל נכסיו, וכתב בנה"מ שם ס"ק יא דאין זו הוכחה, דאפשר שרצה לשייר ליורשיו, אלא הטעם פשוט דכל שלא נתן אלא מקצת נכסיו ליכא אומדנא דמוכת, ולא תיקנו חז"ל מתנת שכיב מרע כי אם בידוע שנותן מחמת מיתה, ולכן אם עשה קנין קנה ולא אזלינן בתר אומדנא, דלא מבטלינן קנין ברור בדליכא אומדנא דמוכת. בכנה"ג הנה"ט אות מ מביא בשם הרא"ש ששון שמצדד לומר דבמתנת שכיב מרע במקצת א"צ שיאמר לו לך חזק וקני, ובאות מא כתב הכנה"ג שלענין כתיבה ומסירה בשטרות וכן לענין הלוואות, דינו כמתנת שכיב מרע, עיין שם.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

קנין, אולם יש בו משום מצוה לקיים דברי המת²⁴. ואם עשו קנין אינו חוזר אפילו אם עמד מחליו.

יש אומרים²⁵ שאם שייר אפילו כל שהוא בין בקרקע ובין במטלטלין חשיב שיור להוציאו מדין מתנת שכיב מרע, ויש אומרים²⁶ שאינו חשוב שיור אא"כ שייר לעצמו כדי פרנסתו²⁷.

אולם כל זאת רק בשכיב מרע אבל מתנת שכיב מרע במקצת אם היה מצוה מחמת מיתה כגון המסוכן שקפץ עליו חוליו שהתבאר לעיל, או יוצא בקולר, דינה כמתנת שכיב מרע שקונה בלא קנין²⁸, ואם עמד חוזר אפילו אם עשו קנין, ויש אומרים דהיינו דוקא כשפירש בהדיא שנותן מחמת מיתה, אבל כשאינו מפרש אלא מחמת שניכר מדבריו שמצוה מחמת מיתה, יש אומרים שאינו חוזר אם היה בקנין²⁹.

וכן במתנת שכיב מרע במקצת שפירש שנותן במתנת שכיב מרע³⁰ דינו כמצוה מחמת מיתה.

ואידך מחמרא כדי לייפות את כחו שלחו מתם

²⁴ כנה"ג שם אות מג בשם התוס' והרא"ש דבמקצת בלא קנין, מ"מ יש בו משום מצוה לקיים דברי המת.
²⁵ שו"ע ונו"ב שם ד כדעת הר"ף והרמב"ם, וביאר הסמ"ע דאע"פ שמעם מתנת שכיב מרע הוא משום שאין אדם נותן שלו והוא ישאל על הפתחים, מ"מ כיון ששייר לו כל שחו, אפשר שהיה בדעתו להשתכר מאותו כל שחו עד שיהיה לו ממנו כדי פרנסתו, אבל הב"י בבד"ה כתב דשמא היה בדעתו להיות חיי צמצום מאז והלאה, וצ"ע.

²⁶ רמ"א שם, והוא מדברי הרא"ש שכתב דמעמא דמתנת שכיב מרע בכולה שחוזר משום דאמדינן דעתיה דלא יהיב איניש כל מאי דאית ליה ומיית הוא ברעב וכו', אבל כשמשיר ליתא האי טעמא, הלכך כ"ז שלא שייר כדי פרנסתו איתא להאי טעמא ויש לה דין מתנת שכיב מרע.

²⁷ כתב הטור רנ בשם הרא"ש, ויראה שיעור פרנסתו, אם הוא עובד אדמה שישיר קרקע כדי פרנסתו ובני ביתו, ואם הוא מתעסק בסחורה או ברבית, שישיר כדי שיוכל להתפרנס מן הריוח, וסיים הטור שכן דעת בעל העיטור, אלא שנסתפק בשיעורו, וכתב דאיכא למימר כדי פרנסתו ל"ב, וכתב הסמ"ע ס"ק יז דהרא"ש לא ס"ל דסגי בפרנסת י"ב חודש, דהא ס"ל שהשיור הוא קרן כדי שישתכר מהריוח, ובודאי שיוכל להתפרנס גם יותר מ"ב חודש, וזהו גם כונת הרמ"א דבעינן כדי פרנסתו כל ימי חייו, ודלא כהלבוש שפסק כדעת בעל העיטור דסגי בפרנסת י"ב חודש. ומה שלא הזכיר הרמ"א פרנסת בני ביתו כמ"ש הרא"ש, כתב הסמ"ע דס"ל בדעת הרא"ש דלא בעינן פרנסה לבני ביתו אלא במשייר קרקע, שבודאי אינו יכול לעבדה לבדו וצריכים בני ביתו לעזור, ומש"ה הדין נותן שיהא כדי שיור גם לפרנסתם, משא"כ בשאר רוחים א"צ שיור לפרנסת בני ביתו, עיין שם. והט"ז כתב שאין לחלק בין קרקע למטלטלין, ובשניהם משערין כדי פרנסתו לאחר ניכוי ההוצאות, וכן אם היה מפרנס עד עתה גם בני ביתו, גם השיור צריך להיות כך, שגם זה בכלל האומדנא דלא שביק בני ביתו ויהיב לאחריו, וקצת צ"ע, דא"כ גם כשלא שייר נמצא כשימות ישארו בני ביתו בלא פרנסה, והרי אנו רואים שאינו חושש לבני ביתו, וא"כ גם בשייר למה נאמר שדואג לבני ביתו, ויש לחלק, וצ"ע ובכנה"ג כתב שהרמ"א בכונה לא הזכיר פרנסת אנשי ביתו, משום שלדעת הרמב"ם חשיב שיור בכל שחו, הכריע קצת כדעת הרא"ש דצריך כדי פרנסתו, אבל לא לאנשי ביתו, ועי' שו"ת רשד"ם יו"ד סימן קעב.

²⁸ שו"ע ונו"ב שם ז דכיון שפירש שמחמת מיתה נותן הדרינן לדין מתנת שכיב מרע אף על פי ששייר לעצמו חלק מהנכסים, והסמ"ע הביא בשם הלבוש שהסביר דכיון שפירש מחמת מיתה, חיישינן יותר לצירוף דעת אפי' במקצת, והסמ"ע דחה דבריו, וצ"ע.

²⁹ שו"ע ונו"ב שם יד וכתב בנה"מ שם שהוא דעת הרמ"ה, אבל דעת הנ"י שאפילו באופן זה חוזר, דכיון שדינו כמצוה מחמת מיתה, דינו כמתנת שכיב מרע סתם שאפילו בקנין יכול לחזור.

³⁰ שו"ע ונו"ב שם ט ובסמ"ע שם, דכשאמר בפירוש שנותן במתנת שכיב מרע ה"ז כמפרש שנותן מחמת מיתה.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ד. חמרא לא קאמר דמי חמרא לא קאמר מחמרא קאמר...

מחמרא כדי לייפות את כחו

שכיב מרע שאמר³¹ תנו לפלוני שוה מאתיים זוז³², מהיין שיש לי והחמיין קצת מהיין, בין החמיין בחיי הנותן בין החמיין לאחר מיתה³³, או שנגנב או נאבד חלק מהיין, יש אומרים³⁴ שההפסד לפי חשבון, וכן אם אמר תנו לו

³¹ שו"ע ונו"כ שן רנ"ג יג

³² להבנת דין זה יש לסכם את הסוגיא שנגיבא יוצא בקולר הוה שדינו כמצוה מחמת מיתה ואמר הכו ד' מאה זוזי לרבי אבינא מחמרא דנהר פניא כלומר ממיין שיש לו במקום הזה, ומסקנת הסוגיא שדן רבי אבא איך קנה רבי אבינא אותו יין, חמרא לא קאמר (פירש"י שלא אמר תנו לו יין בד' מאות זוז) דמי חמרא לא קאמר (ולא אמר שיתנו לו ד' מאות זוז ממה שימכרו היין) מחמרא קאמר (שלא אמר אלא זוזי מחמרא יתנו לו, וכי עושין מעות מיין, ולכן ס"ל לר' אבא דלא קנה כלל), ואידך (הסוברים שקנה ר' אבינא, ס"ל) מחמרא כדי לייפות כחו, ופירש"י לכך לא פירש לא זו ולא זו (ר"ל לא אמר שיתנו לו חמרא ולא אמר שיתנו לו דמי חמרא) כדי לייפות כחו (של ר' אבינא) שיהא לו כל היין שלו באחריות, שאילו אמר תנו לו יין, אם החמיין מן היין ק' חביות היו יורשים אומרים לו שלך החמיין, ואם אמר דמי חמרא ומכרו ממנו קצת ואבדו המעות אומרים לו אבדו מעותיך, ולכן אמר מחמרא דמשמע יין ודמיו שהכל אחריות לו, וכתבו התוס' דמ"ש רש"י שאם אמר תנו לו יין והחמיין מקצת היו יכולים לומר שלך החמיין, וכל ההפסד של מקבל, לאו דוקא קאמר, שמן הדין אין לו להפסיד אלא לפי חשבון, אלא שרצה להרויח כל האחריות שלא יפסיד כלל, וכ"כ הרא"ש שם, והביא בשם ריצב"א דפירוש רש"י עיקר, שאדם המקנה לחבירו עשר חביות בחביותיו והחמיצו מקצתן מצי למימר ליה שלך החמיצו (ופירש בקרבן נתנאל שם שאין כונת הרא"ש שהקנה לו בפירוש עשר חביות, דבאופן זה מודה הרא"ש לרש"י, שהרי חלקו מבורר דומיא דחצי שדה דלקמן, אלא שמכר לו יין בכך וכך שעולים לעשר חביות, והרא"ש דחה דברי הריצב"א דודאי כשהפקיד דבר מבורר מצי למימר שלך מת, דהמוציא מחבירו עליו הראיה, אבל אם הקנה לו עשר חביות בחביותיו, לא נתברר חלקו מעולם והוי שותף בכל היין, וכעין זה פירש הר"ן שם בדעת התוס'.

ובמאירי בגיטין שם נראה דהתוס' חולקים גם על סיפא דרש"י שאם אמר דמי חמרא ומכרו קצת ואבדו שיכולים יורשים לומר שלך אבדו, אלא שבזה מצדד לומר שאם מכרו לשם המקבל אפשר שהדין עם רש"י, וז"ל הרמב"ם (פי"א מה' זכיה הכ"ב), אמר תנו נדוניא לבתי כך וכך בגדים, כך וכך כלים, הוולו הבגדים והכלים אח"כ הריוח ליתומים ונותנים לה כשער הזול, וכן אם אמר תנו ד' מאות זוז דמי היין לבתי והוקר היין הריוח ליתומים ונותנים לה ד' מאות זוז (נראה מדברי הרמב"ם שבין ברישא דתנו כך וכך בגדים ובין בסיפא דתנו ד' מאות זוז יין אין ג"מ בין הוקר לבין הזול, אלא שנקט בשני הדינים צד הריוח ליתומים, וכן משמע במ"מ שם), מעשה באחד שהיה יוצא בקולר ואמר תנו לפלוני ד' מאות זוז מהיין של מקום פלוני, ואמרו חכמים יטול ד' מאות זוז מדמי אותו היין, שלא נתכוין זה ליתן לו מן היין משקל ד' מאות זוז, ולא נתכוין אלא לדמים, וזה שייחדן כדי ליפות את כחו, ע"כ,

³³ נתיב"מ שם

³⁴ כשיטת התוס' והרא"ש, והיינו שרואים כמה יין היה לו בשעת צואה, וכמה נתן לזה, ולפי החלק היחסי שמין ההפסד על המקבל ועל היורשים, והוא דלא כדעת רש"י שבאופן זה כל ההפסד על המקבל, ומ"מ לענין יוקר וזול נראה דלכו"ע הוי על היורשים.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

מדמי ייני מאתיים זוז, ומכרו מקצת היין ונאבדו המעות³⁵, ההפסד לפי חשבון³⁶.

אמר תנו לו מאתיים זוז מהיין שיש לי נותנים לו מאתיים זוז, וכל האחריות על היורשים, בין אם החמיץ קצת ובין אם נמכר קצת ואבדו המעות, בין אם הוקר היין ובין אם הוזל³⁷. שמכיון שאמר מאתיים זוז מייני, והרי אין עושין מעות מייין, אמרינן שליפות כחו אמר, כדי שיהא אחריות כל היין על היורשים.

אמר ליתן לו חבית יין³⁸ מבין החביות שיש לו, יש אומרים שאם נפסד אחד מהם ההפסד על המקבל.

ה. מי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע את קולו יכתוב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו ... כשראו לו דמות אדם ... רחזו ליה בבואה דבבואה

כבר התבאר במסכת כתובות דף ע: שמי³⁹ שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע קולי⁴⁰ יכתוב גט לאשתו, ופירש שמו ושם אשתו ושם עירו ושם עירה, הרי אלו יכתבו ויתנו לה אף על פי שלא אמר תנו ואף על פי שאין מכירין, והוא שראו לו דמות אדם וגם בבואה דבבואה שאין לחשוש שמא

³⁵ ודוקא נאבדו המעות לאחר שמכרו, אבל אם החמיץ (או שנאבד קודם שמכרו) לא הפסיד המקבל כלום, שהרי צוה לתת לו דמי היין לאחר שימכרו, וגם בזה חולק רש"י וסובר שכל ההפסד על המקבל.

³⁶ ומסברא נראה דבכל הלכה זו דיין, ה"ה במתנת בריא בקנין והויכוח הוא בין המקבל והנותן, וכן משמע ברא"ש. פתחי חושן חלק ח פרק יז הערה לג

³⁷ היינו שאם הוקר הרייח ליורשים ואם הוזל ההפסד ליורשים, ובחידושי רעק"א הביא בשם הרמב"ן שאם אמר תנו לו מדמי ייני מאתיים זוז והוזל, יפחתו לו, ולכאורה נראה שאם החמיץ הכל אינם חייבים ליתן משאר נכסים, וצ"ע.

³⁸ רמ"א שם

³⁹ שו"ע ונו"ב אבהע"ז קמא יט

⁴⁰ אז מיוחד למי השומע קולו הוא נעשה שלוחו, ואם אמר כל הרוצה לכתוב יכתוב כתבו לתוס' כמ"ש דף ס"ו בתירוצו א' דלא מהני וכ"כ המ' והר"ן בשם הרמב"ן ובחד תירוצ' כתבו דמהני אף על גב אם מודר הנאה מחבירו מותר לומר כל הרוצה לתרום ולא חשיב שלוחו, לענין הנאה שאני ולא חשיב כמהנה כיון שלא צוה לו לעשות וכן הסכים הר"ן. ואפי' להפוסקים דס"ל דא"צ שליחות בכתיבת הגט כמ"ש בס' קב"ג מ"מ צריך הוא לצוות לו ועל חילוק של תוס' הנ"ל קשה דהא ריש פ' המדיר הקשה בהא כל השומע קולי יכתוב דנעשה שלוחו ולמה במדיר יכול לומר כל הון לא יפסד ולפי חילוק הנ"ל לק"מ דהא אף על פי דנעשה שלוחו מ"מ לא הוי הנאה כיון דלא אמר לו דיהיה שלוחו ונ"מ מהני שני תרוצים מ"ש בס' ע' בשם בעה"ת וע"ש. ב"ש שם כז ועיין ב"מ ואבנ"מ מה שחילקו שם

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

שד הוא ונדמה לאדם, אך אם לא ראו חיישינן שמא שד הוא והתדמה לאדם וכינה שמו בשם אדם ידוע ואין נותנין. ובזמן הזה אין סומכין על בבואה דבבואה⁴¹.

וזה דוקא במושלך בבור⁴² או בשדה שדרך להמצא שם שדים, אבל בעיר לא שכיח שדים, לפיכך שמעו קול אדם מסוכן בלילה ואמר כתבו גט לאשתי אין חוששים שמא שד הוא, וכותבין ונותנין אף על גב שלא ראו.

ו. בשעת הסכנה כותבין ונותנין אף על פי שאין מכירין

אע"פ שאין כותבין⁴³ גט אלא אם מכירים את המגרש, בשעת הסכנה כגון שהוא מושלך בבור וקרוב הוא למות, או שהוא חולה מסוכן ונוטה למות⁴⁴, ואומר כתבו גט לאשתי ששמי נקרא כך וכך ושם עירי כך וכך כו', כותבין ונותנין אף על פי שאין מכירין אותו⁴⁵, ולא חיישינן שמא כונתו לקלקל ולהכשיל, כיון שהוא מסוכן שאין אדם מכשיל ומקלקל באותו זמן שאימת מיתתו עליו⁴⁶. ועוד משום חשש עיגון הקלו.

ז. הבריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לשחק בה

הבריא שאמר כתבו גט לאשתי ולא אמר תנו, יכתבו ויתנוהו לידו אבל לא יתנוהו לידה, שלא עשאם שלוחים אלא לכתוב ולא לגרש, ואם נתנוהו לה אינו גט. שאם היה רוצה שיתנוהו לה היה אומר להם, ולא היה דעתו אלא שיהא מוכן בידו ולכשירצה יגרש בו.

⁴¹ ב"ש שם כט

⁴² בעיר גם כן עיין פר"ח קכ ט

⁴³ שו"ע ונו"ב קכ ג

⁴⁴ דדוקא במושלך בבור או שתפסוהו נכרים ומוליכין אותו למדנה"י, אבל אם שניהם כאן רק שהבעל אומר שרוצה לילך למדנה"י אין כותבין בלא הכרה עד שיחזיקו עצמם בשמם ושם אבותיהם כאן שלושים יום: תורת גיטין ז

⁴⁵ עיין פרי חדש שם שדוקא בעיר אבל בשדה או בעיר בבור וכיוצא בו מקום חרב דשכיחי ביה שדים, חיישי' שמא שד הוא כנזכר

⁴⁶ לבוש שם אולם בט"ז שם יג כתב ט והטעם בזה שאם לא תאמין לזה לא תמצא אחר ותשב ענונה וא"כ ה"ה בכל גיוני שאי אפשר להכיר להם באים לפנינו אנו מאמינים להם ומשו"ה מביאים גיטין שנכתבו בארצות אחרות אף שבודאי אין שם היכר להאשה אלא במקום דלא אפשר לא גזרו בשביל קנוניא. ועיין פ"ת טו בשם תשו' ב"ח החדשות סי' צ"ב דכל היכא דאיכא חשש עיגון דכשעת הסכנה דמי

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

**ח. מעשה בבריא אחד שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש
הגג ונפל ומת אמר רשב"ג אם מעצמו נפל הרי זה גט אם
הרוח דחתו אינו גט**

בריא שאמר⁴⁷ כתבו גט לאשתי וכתבו ונתנו לה, ואח"כ הרג את עצמו
מיד⁴⁸, בתוך כדי שיעור כתיבת הגט ונתינתו⁴⁹, כגון שהשליך עצמו מן הגג
או הפיל עצמו לים, בתוך כדי שיעור זה הרי זה גט כשר, שסופו מוכיח על
תחלתו שמתוך בהלתו לא אמר תנו, ואם לא כתבוהו כותבין ונותנין לה כל
זמן שיש בו נשמה⁵⁰, וצריך בדיקה ג"פ אם הוא שפוי בדעתו⁵¹, אבל לא
לאחר מיתה שאין גט לאחר מיתה.

עלה לגג ודחפתו הרוח ונפל ומת אינו גט, כיון שלא אמר תנו, שהרי לא
היה בהול שלא היה יודע שידחפנו הרוח.

ספק אם מעצמו נפל⁵² ספק אם הרוח דחפתו אם לאלתר נפל, הרי זה גט, שאנו תולין
בכאן להקל לומר שודאי מדעתו נפל ובהול היה⁵³, דאם לא כן איזה רוח עושים עברה
לפניו לומר כתבו גט לאשתי בלא תנו ולעלות מיד לגג וליפול אם לא היה דעתו להפיל
עצמו, ומתוך הבהלה לא אמר תנו, ואם לא נפל לאלתר הרי זו ספק מגורשת דשמא
הרוח דחפתו.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם יז

⁴⁸ לכאורה משמע בש"ס דלא בעינן לאלתר כשידוע שהמית את עצמו וכן משמע מהתוספת דאית' שם בספק
אם הרג את עצמו אם לאלתר נפל אומר אני מעצמו נפל ואם לאחר זמן נפל אין כותבים שמא רוח דחפתו
מכלל אם ידוע שמעצמו נפל לא חיישינן שמא באותו זמן לא היה בדעתו להמית את עצמו ואפשר לומר
התוספת קמ"ל אפילו בספק מ"מ אם לאלתר נפל הוי גט וכן נשמע מן התוספת אפילו בספק ולא נפל מיד
מ"מ הוי ספק גט כמ"ש שם אין כותבין שמא רוח דחפתו משמע מדי ספק לא נפיק ולא אמרי' דהוי ס"ס שמא
רוח דחפתו ואת"ל הוא המית את עצמו שמא באותו זמן לא היה בדעתו להמית את עצמו מ"ה פסק המחבר
בסעיף אח"ז בספק ולא נפל לאלתר ה"ז ספק. ב"ש שם כד

⁴⁹ נראה דשיעור לאלתר הנאמר בירושלמי היינו כדי שיעור כתיבת הגט ונתינתו. דהא בדעתו ה' שע"י
הנפילה ימות מיד ורצה לנרשה, ע"כ היתה כוונתו שיכתבו ויתנו קודם הנפילה והי' בדעתו לעכב הנפילה עד
שיעור כתיבה ונתינה. ואפי' ירד מהגג אחר שאמר כתבו וחזר ועלה להפיל עצמו או המית עצמו במיתה אחרת
הדין כך. תורת גיטין שם יד

⁵⁰ כתב בטור וכן למי שהוכה מכות רבות אפילו שאי אפשר להחיות מהן כגון ששחטוהו ברוב שנים וצוה
שיכתבו הגט לאשתו כותבין ונותנין כל עוד נשמתו בו אף על פי שבודאי ימות. מ"ז שם יד

⁵¹ ב"ש שם כה

⁵² שו"ע ונו"כ שם יח

⁵³ או אמרי' הוכיח סופו על תחלתו דהיה בדעתו להמית את עצמו וליתן גט אף על גב בעלמ' לא אמרי' הוכיח
סופו על תחלתו וכמ"ש בח"מ סי' רמ"ה שאני הכא דאמר כתבו. ב"ש שם כו

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ט. הילכת' משווי אינשי ברא שליח' במקום אבא

היו רבים עומדים⁵⁴ ביחד ובא אחד ואמר להם הוליכו גט לאשתי, איזה מהם שירצה יוליך אותו בשביל כולם, ואם אמר שנים מכם הוליכוהו, יוליכו שנים, אפילו היו בכללם אב ובנו ואין אומרים שודאי היה דעת הבעל על האב שהוא עיקר אצל הבן, אלא אומרים אנו דעתו היה גם על הבן ונעשה הבן שליח במקום האב⁵⁵.

דף סו:

י. אמר לשנים תנו גט לאשתי או לשלשה כתבו גט ותנו לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו ... שאפי' אמר לב"ד הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי שילמדו ויכתבו ויתנו

לא יכתבו הסופר ולא יחתמו בו העדים עד שיאמר להם הבעל בעצמו לכתוב ולחתום, וגם כשיאמר להם הבעל בעצמו יכתבוהו הם בעצמם, ולא יאמרו לאחרים לכתוב ולחתום, שלא אמר הבעל לכתוב אלא להם ואין להם כח לעשות שלוחים אחרים, ואפילו אמר לב"ד תנו גט לאשתי, לא יאמרו לסופר לכתוב ולעדים לחתום, שאין הב"ד עומדים במקומו לעשות סופר ועדים. וכמו שיתבאר להלן בעזה"י.

יא. אמר לעשרה כתבו ותנו גט לאשתי אחד כותב ושנים חותמין כולכם כתבו אחד כותב וכולם חותמין לפיכך אם מת אחד מהן הרי זה גט בטל

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם כא

⁵⁵ וס"ל להב"י דנעש' הבן ואביו שלוחין בהולכה אלא דא"י לחתום האב ובנו אלא האב או הבנו עם אחר אבל מהרש"ל ס"ל אפילו שליח להולכה לא נעשו שניהם יחדיו שלוחין האב והבנו ולא היה דעתו אלא על א' מהם כיון דיש אחרים. ב"ש שם ל. וכתבו זה מחמת שהי' קשה להם לשון הטור שכתב דוקא האב או הבן עם האחר. ולפענ"ד נראה דהטור מיירי שאמר לשניהם להוליך גט לאשתו ולא אמר כתבו והוליכו, לא גרע מאמר תנו גט לאשתי שיכולין לכתוב ולחתום וליתן כמבואר בס"ק [סעיף ד']. וכיון דלחתימה היתה כוונתו על אבא או על הבן עם האחר ולא על שניהם ביחד, א"כ גם על ההולכה אסורים שיהי' שניהם ביחד שלוחים כיון שהחתימה והנתינה נכלל בדבור אחד. תורת גיטין שם טו

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

כבר התבאר לעיל דף יח: שאמר לעשרה⁵⁶ כתבו גט לאשתי, אין רצונו לומר שכולם יכתבו שאין הדרך שעשרה יכתבו גט אחד, אלא כך אמר אחד מכם יכתוב גט לאשתי⁵⁷, הלכך אחד כותב בשביל כולם⁵⁸, ואין צריך שיהיה במעמד כולם⁵⁹, ואם אמר כולכם כתובו או שמנאם⁶⁰, בין שמנה כולם ובין שמנה מקצתם, ואמר להם: כתובו, הרי זה כאומר כולכם כתובו, ורצונו לומר שאחד יכתוב במעמד כולם, הלכך אחד כותב במעמד כולם, ואם לא עמדו כולם⁶¹ בכתיבת הגט פסול שהרי שינו משליחותן⁶².

ואם אמר⁶³ לעשרה כתבו וחתמו, אחד כותב ושנים חותמין⁶⁴, וכן אם אמר כתבו וחתמו ותנו⁶⁵ גט לאשתי, אין רצונו לומר אלא כמו שהוא דרך העולם שאחד יכתוב ושנים יחתמו ואחד יתנו לה בשליחותו.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קב ז

⁵⁷ ודע שאין הבעל צריך לומר לשני עדים ביחד שיחתמו בגט אלא אפילו אמר לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו סגי בהכי ומצטרפין וכדאיתא בפ' השולח לר"י בן קרחא דס"ל דאפילו בזה אחר זה מצטרפין ואפסיקא הלכתא כוותיה בפ' זה בורר. פר"ח שם כח

⁵⁸ ואפשר אם כולם ירצו לכתוב כל אחד מקצת הגט הרשות בידם ומכל מקום יש לדחות דאם איתא דהרשות ביד כולם לכתוב א"כ כי אמר כולכם כתובו היה ראוי לומר דוקא כולם יכתבו אלא ודאי סתמא דמילתא לא כוון רק לסופר אחד כנהוג העולם ואם כתבו שנים הגט פסול דוכתב דקרא לשון יחיד הוא. ח"מ שם טז, תמוה לי דהא לר"מ וכתב אחתימה קאי אף דעדים ע"כ שנים הן ומ"מ כתב בלשון יחיד. תורת גיטין באורים כה שם. ורק בטורף אבל בטופס אפשר יכולים שניים. ב"ש שם ט, ופר"ח חולק והתיר דמותר לכתוב לכתחלה ב' סופרים ע"ש. ועיין במל"מ פ"ד מה"ג דין י"ד הביא שם הרב המגיה ראייה לדעת הפר"ח ע"ש. גם בספר גט מקושר בסג"ר אות קס"ג הסכים לדעת הפר"ח

⁵⁹ ב"ש שם

⁶⁰ ח"מ שם יח

⁶¹ ויראה לי לדון דמי שאמר לעשרה כולכם כתבו דאחד כותב במעמד כולם אין צריך שיעמדו עליו בכל כתיבת הגט מתחלתו לסופו אלא אפילו לא נכתב במעמד כולם אלא שיטה אחת ואפילו שמעו קול קולמוס כותב סגי כדק"ל לגבי שליח הולכה דיכול לומר בפני נכתב אפילו שמע קול קולמוס כותב. גט פשוט שם לד ⁶² דטעמו דבעל דאמר כולכם כתובו שיכתב הגט במעמד כולם לביישה ברכים נתכוון ותנאי גמור הטיל בגט זה דלא ליהוי גיטא אלא א"כ נכתב במעמד כולם. גט פשוט שם לד

⁶³ שו"ע ונו"כ שם ח

⁶⁴ ואין הכותב רשאי להיות מן שנים החותמין דהא איכא פלוגתא בחתם סופר ועד כמבואר ס"ק"ל אבל אחד הנותן יכול להיות הסופר או אחד מן העדים דהא הכל כשרים לשליחות הגט. ח"מ שם יז, ומ"ש הח"מ דגם אחד מן העדים יכול להיות שליח כוונתו בגט מקום או בארץ ישראל, דבמדינה"י אסור העד להיות שליח כיון דצריך לומר בפ"נ ומה שאומר אני הוא עד שני לא חשוב קיום כמבואר בסימן קמ"ב, תותר גיטין חידושים שם טו

⁶⁵ במשנה לא הוזכר וחתמו אלא דכתבו ותנו וחתימה בכלל הכתיבה וכתב ב"י דמדובר הרמב"ם והטור גם וחתמו משמע דלא סגי בלא וחתמו ומתנית' לישנא קטעא נקט. ולענ"ד נראה דודאי לא צריך האי וחתמו דגם בלא זה הוי דינא דשנים מהם חותמין אלא דקמ"ל רבותא אפילו אם אמר בפירוש לעשרה גם החתימה הו"א דקפיד שיחתמו דוקא כולם דדוקא כתיבה סגי באחד שאי אפשר בעד א' משא"כ בחתימה קמ"ל אפי"ה סגי בשנים מהם כן נראה לי ונכון. ט"ז שם ח, ועיין ב"ש יא

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ואם אמר כתבו וכולכם חתמו⁶⁶, או שמנאם, בין שמנה כולם ובין שמנה מקצתם⁶⁷, ואמר להם חתמו, הרי זה כאומר כולכם חתמו⁶⁸, ואחד מהם כותב וכולם צריכין לחתום בו, ואפילו אותו הסופר שכתבו, אלא שי"א⁶⁹ שהשנים הראשונים שחותמין בו תחלה הם משום עדים⁷⁰, והאחרים משום התנאי שאמר כולכם, וכן דעת המחבר בשו"ע. ויש מחמירין⁷¹ שדינו כמפרש ואומר כולכם חתמו משום עדים, ופסול אפילו בדיעבד אם נשאת קודם שחתמו כולם, וצריך שיהיו כולם כשרים ושיחתמו כולם ביומו⁷², וזה בפני זה. ומכיון שאמר כולכם משום עדים, אם בא הגט לידה ונשאת קודם שחתמו כולם הגט פסול אפילו בדיעבד, שהרי לא רצה הבעל שיהיה גט עד שיהיו כולם עדים. ודעת הרמ"א שיש להחמיר כדעה זו⁷³.

אולם לדעת המחבר צריך שלא יהיה אחד מהשנים הראשונים שחותמין בו⁷⁴ תחלה קרוב או פסול ושיחתמוהו ביומיה כדין עדים, ולכתחילה גם האחרים יחתמו ביום אחד כדי לקיים התנאי מיד⁷⁵, אולם בדיעבד האחרים שהם משום תנאי, אם היו פסולים או שחתמו זה היום וזה מחר או אפילו בעשרה ימים אחרי כן הגט כשר, שהרי נתקיים התנאי, ובלבד שיחתמו כולם כל אחד בפני כולם, שאם תאמר יחתמו זה שלא בפני זה

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שם ט

⁶⁷ זה הוא לשון הרמב"ם ומשמעות דבריו דאף אם מנה מקצתן הוי כאלו מנה כולם דלאו כרוכלא בעי למימני וכוונתו שכולם יבואו על החתום אבל רש"י והר"ן לא פירשו כן ולעולם במנה מקצתן לא קפיד לכל היותר רק על המנויים וכן פסק בטור. ח"מ שם יט

⁶⁸ ובמנה המנוי צריכים לחתום אבל אלו שלא מנה א"צ לחתום ולא כב"י כן הוא לפרש"י והר"ן ועיין ב"ח מ"ש בשם מהרש"ל וכן יש לפרש דברי הרמב"ם ובדיעבד אם לא חתמו המנוין משמע מהרמב"ם דהגט בטל ואין מוכרח ע"פ הסוגיא והוי ספק מגורשת כמ"ש הר"ן. ב"ש שם יג

⁶⁹ דעת המחבר שהזכיר דעה זו בסתם וכדעת הרמב"ם הר"ף והרא"ש ושעמם דסתמא דסוגיא קיימא כוותיה דר' יוחנן.

⁷⁰ ולפי המבואר לקמן בסימן ק"ל [סעיף יח] דכתב סופר ועד פסול, צריכין ליזהר ג"כ שלא יחתום הסופר תחלה מן השנים הראשונים, שהרי השנים הראשונים הם משום עדים ואין הסופר נעשה עד בגמין כמו שיתבאר לקמן בעזה"י.

⁷¹ דעת הב"ה ג' שפוסק כר"ל וטעמו משום דריב"ל קאי כוותיה דר"ל והלכה כריב"ל לגבי ר"י, גט פשוט שם מה, וכן בביאור הגר"א שם כג שכשיטת ר"ת דקיימא לן כריב"ל בכ"מ.

⁷² דאל"כ הוי מוקדם דכל העדים צריכין לבא על החתום בזמן הכתוב בגמ'. ח"מ שם כה

⁷³ בד"מ משמע דלא החמיר אלא לענין קרוב או פסול הואיל לכמה פוסקים פסול אבל אם לא חתמו ביום א' אפשר להקל (וכן נראה דעת הח"מ כו, והפר"ח כח), מיהו נראה כיון דה"ג והעיטור והרשב"א ורי"י בשם תוס' פסקו כר"ל דאמר כולם משום עדים אין להקל. ב"ש שם יז

⁷⁴ ועיין בלבוש ובח"מ וב"ש שהאריכו בחילוקי דינים אם חתמו למעלה באמצע או בסוף או חתמו תחילה ובחילוק בין גט ושאר שטרות לענין זה ואכמ"ל.

⁷⁵ שמא לא יחתמו כולם דכולכם לא משמע להו לאינשי שיבואו כולם על החתום. ח"מ שם כא, ב"ש שם טו

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

יש לחוש שמא יעידו שנים ותיטול הגט בידה ותחשוב כיון ששנים חתומים בו הרי הגט כשר ותנשא ועדיין התנאי לא נתקיים⁷⁶.

אולם אם נשאה קודם שחתמו כולם וחתמוהו אחר שנשאת נתקיים התנאי והגט כשר למפרע, ודוקא בדיעבד אבל לכתחלה כל זמן שלא חתמו כולן הגט פסול ולא תינשא. וי"א⁷⁷ שהגט חל בעת קיום התנאי וגם בדיעבד תצא מזה ומזה.

ואם מת אחד מהם קודם שחתם⁷⁸, הרי הגט בטל, שהרי אי אפשר לקיים התנאי.

ואם אמר כולכם משום עדות⁷⁹, לכו"ע אין הגט כשר עד שיהיו כולם כשרים ושיחתמו כולם ביומו וזה בפני זה. ומכיון שאמר כולכם משום עדים, אם בא הגט לידה ונשאת קודם שחתמו כולם הגט פסול אפילו בדיעבד, שהרי לא רצה הבעל שיהיה גט עד שיהיו כולם עדים.

יב. הלכה בר' יוסי דאמר מילי לא מימסרן לשליח ... ומודה

ר' יוסי באומר אמרו ומי מודה ר' יוסי באומר אמרו

כבר התבאר לעיל דף כט. שלא יכתבנו⁸⁰ הסופר ולא יחתמו בו העדים עד שיאמר להם הבעל בעצמו לכתוב ולחתום, וגם כשיאמר להם הבעל בעצמו יכתבוהו הם בעצמם, ולא יאמרו לאחרים לכתוב ולחתום, שלא אמר הבעל לכתוב אלא להם ואין להם כח לעשות שלוחים אחרים.

ואפילו אמר לב"ד תנו גט לאשתי, לא יאמרו לסופר לכתוב ולעדים לחתום, שאין הב"ד עומדים במקומו לעשות סופר ועדים⁸¹, אף על פי שעשאו

⁷⁶ ומהאי טעמא אמרו חכמים אפילו בנט שאין בו אלא שני עדים, שלא יחתמו אלא זה בפני זה, גזירה משום כולכם בעשרה. לבוש, ומשמע מדברי הר"ן שאם לא חתמו ביום א' א"צ לקיים התנאי בפני כולם אבל מדברי התוספות והרא"ש משמע מאחר דלא סגי בלא כולכם צריכין לחתום זה בפני זה אף שקיימו התנאי לאחר זמן ואפשר לדעת התוספות אם לא חתם כל א' בפני כולם אפי' בדיעבד פסול דהא גזרינן בשני עדים משום כולכם ומשמע דכולכם אפילו בדיעבד פסול. ח"מ שם כא, ולהראב"ד והרמב"ן א"צ שיחתמו אלו משום תנאי בפני אלו הבאים לשם עדות. ולהבעל המאור אפי' אלו משום עדים אין צריך שיחתמו זה בפני זה רק צריכים שיהיו מזומן לחתום וברמב"ם פ"א ובטור סי' ק"ל מבואר אם לא חתמו עידי גט זה בפני זה פסול. ב"ש שם טו

⁷⁷ ח"מ שם כב דס"ל שהגירושין חלין בשע' קיום התנאי ותצא מזה ומזה וכמו שנתבאר בדברי הר"ן והמ"מ והב"מ בפ"ח מה"ג וכן פסק לקמן סימן קמ"ג

⁷⁸ אם מת אחד שחתם רק שעדיין לא חתמו כולם לדעת הר"ן שהגט כשר רק שלכתחלה יחתמו מיד זה בפני זה אבל לדעת התו' אפשר שפסל מדרבנן כל שלא חתמו א' בפני חברו. ח"מ שם כג

⁷⁹ שו"ע ונו"כ שם י

⁸⁰ שו"ע שם קב ד

⁸¹ ואין הסופר והעדים במקום הבעל אלא כששמעו הם מפיו אבל בשאר הדברים עושה אדם שליח שלא בפניו ויכולה אשה לומר פלוני שהוא במד"ה אני ממנה אותו להיות שלוח לקבל' גיטי כל זה הוא דעת הרמב"ן וכמה פוסקים. ח"מ שם יח

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

שלוחים במקומו, וקי"ל שליח עושה שליח אם צוהו המשלח, הני מילי בשנותן דבר מה שיש בו ממש ביד השליח הראשון שיכול אותו השליח לתנו לשליח אחר למנותו במקומו, אבל כאן לא מסר לראשונים שום דבר שיש בו ממש אלא דברים בעלמא ודברים בעלמא לא מימסרין לשליח שיעשה הוא שליח אחר על אותו הענין.

ולא עוד אלא אפילו אמר להם אמרו לסופר שיכתוב ולעדים ויחתמו, לא יכתוב הסופר ולא יחתמו העדים עד שישמעו מפיו, דבדידיה תליא רחמנא וכתב, משמע הוא בעצמו או שלוחו ששמעו מפיו דשלוחו של אדם כמותו, ולא שיצוה לאחרים שיעשו שליח, דמילי לא מימסרין לשליח, אפילו פירש להן בפירוש שימנו אותו שליח והם מינוהו הגט פסול מגזירת הכתוב, ויש אומרים שהיא ספק מגורשת דמספקי להו במילי כשאומר להם למנות אחרים⁸² אי מימסרו לשליח אם לא.

ועוד התבאר לעיל דף כט. שאמר לו לחתום⁸³ הגט אינו יכול למנות אחר במקומו אפילו אם נאנס. שהרי אין שם דבר של ממשות בידו שיעשה בו שליחותו אלא מילי, ומילי לא ממסרין לשליח.

שליח קבלה⁸⁴ אינו יכול למנות שליח, ואפילו נאנס, ואפילו נתנה לו האשה רשות למנות שליח אחר במקומו אינו יכול לעשות, שהרי אינו כשליח הולכה שהוא מוסר לו הגט,⁸⁵ אלא אינו אלא שליחות על מילי בעלמא, שהרי אין שם דבר של ממשות בידו שיעשה בו שליחותו אלא מילי, ומילי לא ממסרין לשליח. ויש מתירין אם נתנה לו רשות למנות שליח, שהרי הוא במקומה דשלוחו של אדם כמותו, ויכול לעשות

⁸² אבל באומר להם שהם יתנו והם מעצמם אמרו לסופר הגט בטל מן התורה לכ"ע ומיהו גם באומר אמרו יש פוסקים דס"ל דאינו רק פסול מדרבנן והרמב"ם כתב הרי זה גט פסול ומתיישבין בדבר זה הרבה מפני שהוא קרוב להיות גט בטל. ח"מ שם יג ב"ש ז

⁸³ ט"ז שם קמא ס"ק כה כז

⁸⁴ שו"ע ונו"כ שם מג

⁸⁵ וגם אם האשה עושה שליח להובאה לא הוה מילי כיון דגמר השליחות נעשה ע"פ הבעל שמוסר הגט על פי דבריה. ט"ז שם כז ב"ש נט ונראה דס"ל כהנך פוסקים דפליגי על הרמב"ם וס"ל דאשה אינה יכולה לעשות ש"ה והבעל צריך לעשות ש"ה, ובזה שפיר כתב דלא הוי מילי. ומה שכתב כיון דעיקר שליחות נגמר, פי' דעיקר השליחות לא מתחיל רק בשעה שנותן הבעל ושלוחו הבעל הוא. אבל להרמב"ם שכתב הר"ן ר"פ האומר [כ"ח ע"א מרדכי הרי"ף] בשמו דשליח הובאה הוי ש"ק שלה רק שהוא על תנאי שתגיע לידה, לפ"ז ודאי דהוי מילי. אמנם אחר שקיבל שליח שלה הגט יכול השליח למסור הגט לשליח אחר שיגיע לידה כיון דאינו רק משום קיום התנאי. תורת גיטין [באורים] לו, אולם עיין פ"ת מס' ישועות יעקב ס"ק י"ט וז"ל ואמנם היינו כשעושה שליח שני בשעה שהגט כבר בא לידו מן הבעל אבל מילתא דפשיטא דאם עשתה שליח להובאה ועדיין לא מסר הבעל הגט לידו אין השליח עושה שליח דכ"ז שלא בא הגט לידו חשיב מילי ולפי שחכם אחד פקפק בזה ולדעתי אין ספק דדומה ממש לשליח קבלה כתבתי זאת והדבר פשוט באמת עכ"ל.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

שליח אפילו שלא בפני ב"ד רק בפני שני עדים, שהרי אין צריך לומר כלום בפני ב"ד
כמו שליח ההולכה שצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם בפני ב"ד.